

Tieslietu ministrija

Brīvības bulvāris 36, Rīga, LV-1536; tālr.: 67036801, 67036716, 67036721; fakss: 67210823, 67285575;
e-pasts: tm.kanceleja@tm.gov.lv; www.tm.gov.lv

Rīgā

16.12.2020 Nr. 1-17/4131

Uz 02.11.2020. Nr. 1-5/197

Latvijas Republikas tiesībsargam

*Par parādnienu – saimnieciskās darbības veicēju –
saglabājamo līdzekļu apmēru izpildu lietvedības
ietvaros*

Tieslietu ministrijā saņemta Latvijas Republikas tiesībsarga 2020. gada 2. novembra vēstule Nr. 1-5/197, kurā lūgts sniegt viedokli par parādnienu – saimnieciskās darbības veicēju – saglabājamo līdzekļu apmēru izpildu lietvedības ietvaros, kā arī nepieciešamību veikt grozījumus Civilprocesa likumā attiecībā uz parādnienu, kuri ir saimnieciskās darbības veicēji, tiesībām saglabāt savā rīcībā naudas līdzekļus valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmērā par katru apgādībā esošo nepilngadīgo bērnu.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 557. panta 2. punktu viens no piespiedu izpildes līdzekļiem ir piedziņas vēršana uz naudu, kas parādniekam pienākas no citām personām (darba samaksu, tai pielīdzinātiem maksājumiem, citiem parādnieka ienākumiem, noguldījumiem kredītiestādēs vai pie citiem maksājumu pakalpojumu sniedzējiem). Ar minēto piespiedu izpildes līdzekli saprotama piedziņas vēršana uz jebkāda veida naudas summām, kas parādniekam uz likuma vai līguma pamata pienākas no kādām citām personām. Kārtība, kādā vēršama piedziņa uz minētajām naudas summām, noteikta Civilprocesa likuma 72. nodaļā. Likumdevējs atkarībā no piedzenamo naudas līdzekļu veida paredzējis atšķirīgu piedziņas vēršanas kārtību, tai skaitā atšķirīgu regulējumu arī attiecībā uz prasību nepakļaut piedziņai kādu konkrētu parādnieka ienākumu daļu.

Civilprocesa likuma 594. pantā noteiktā kārtība veicot ieturējumus no parādnieka darba samaksas un tai pielīdzinātajiem maksājumiem attiecināma uz darba samaksu Darba likuma izpratnē, proti, uz darbiniekam regulāri izmaksājamu atlīdzību par darbu, kurā ietilpst darba alga, piemaksas, prēmijas un cita veida atlīdzība, kas saistīta ar darba veikšanu. Šādos gadījumos ieturējumus pēc izpildu dokumenta izdara līdz piedzenamā parāda dzēšanai, saglabājot parādniekam darba samaksu un tai pielīdzinātos maksājumus minimālās mēneša darba algas apmērā (594. panta pirmās daļas 1. un 2. punktā noteiktajos gadījumos - 50 procentu apmērā no minimālās mēneša darba algas) un saglabājot uz katru apgādībā esošo nepilngadīgo bērnu līdzekļus valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmērā. Civilprocesa likuma 557. panta 2. punktā noteiktais piespiedu izpildes līdzeklis ir attiecināms arī uz naudas summām, kas parādniekam kā saimnieciskās darbības veicējam pienākas no trešajām personām (piemēram, ieņēmumi no preču, darbu un pakalpojumu pārdošanas, ieņēmumi no īpašuma un telpu iznomāšanas vai izīrēšanas, citi saimnieciskās darbības ieņēmumi), taču ar atšķirīgu piemērošanas kārtību. Uz šādām naudas summām piedziņa vēršama saskaņā ar Civilprocesa likuma 599. pantu, kas neparedz parādniekam kā pieejamu saglabāt daļu no tam izmaksājamās summas.

Turklāt šāda likumdevēja atšķirīga pieeja attiecībā uz parādniekam saglabājamās summas apmēru atkarībā no ienākumu veida pastāvēja arī pirms tiesībsarga vēstulē norādīto grozījumu veikšanas Civilprocesa likuma 594. pantā. Arī līdz 2014. gada 1. janvārim Civilprocesa likumā nebija noteikts obligāti saglabājams naudas līdzekļu apmērs gadījumos, kad piedziņa vēršama uz naudas summām, kas no trešajām personām pienākas parādniekam, kurš ienākumus gūst kā saimnieciskās darbības veicējs. Un lemjot par parādniekiem – fiziskām personām – noteikto aizsardzības līdzekļu pārskatīšanu, tāds netika arī noteikts.

Atzīstams, ka fiziskās personas saimnieciskā darbība ir darbība ar mērķi gūt peļņu (ienākumus). Persona var veikt saimniecisko darbību paralēli darba tiesiskajām attiecībām (piemēram, gūt ienākumus no sev piederoša nekustamā īpašuma izīrēšanas). Un ienākumi no personas saimnieciskās darbības var būt arī vienīgie tās ienākumi. Gadījumos, kad piedziņa tiek vērsta uz parādnieka – fiziskas personas, vienīgajiem pastāvīgiem ienākumiem, nepastāvot nekādiem ieturējuma apmēra ierobežojumiem, varētu rasties situācija, kurā pēc ieturējumu izdarīšanas sprieduma izpildes procesa ietvaros parādniekam nepaliek nekāds ienākumu pārpalikums. Ņemot vērā minēto Tieslietu ministrija atzīst, ka identificētais problēmjautājums par parādniekam saglabājamo līdzekļu apmēru, vēršot piedziņu uz ienākumiem, kas gūti saimnieciskās darbības ietvaros, prasa risinājumu.

Vienlaikus Tieslietu ministrijas ieskatā pieteiktās problēmas iespējamie risinājumi prasa padziļinātu izpēti un diskusiju nozares ekspertu lokā. Informējam, ka ar 2020. gada 10. decembra likumu “Grozījumi Civilprocesa likumā” Civilprocesa likuma pārejas noteikumi papildināti ar 159. punktu, nosakot, ka likuma 594. panta pirmajā, otrajā un piektajā daļā noteiktie parādniekam saglabājamie maksājumi valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmērā uz katru apgādībā esošo nepilngadīgo bērnu līdz 2021. gada 31. decembrim nosakāmi 64,03 *euro* apmērā, kas atbilst valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēram uz 2020. gada 31. decembri. Tādējādi līdz ar šajā normā noteiktās parādniekam saglabājamās summas “iesaldēšanu” dodot skaidru uzdevumu pārskatīt Civilprocesa likuma 594. pantā šobrīd noteiktos parādniekam saglabājamo summu apmērus un to tālākas piesaistes kritērijus. Ņemot vērā minēto, Tieslietu ministrija apliecina gatavību minētā uzdevuma ietvaros kompleksi pārskatīt Civilprocesa likumā šobrīd noteiktās prasības par konkrētu līdzekļu saglabāšanu, vēršot piedziņu uz parādnieka darba samaksu, tai pielīdzinātajiem maksājumiem un citām naudas summām, kas parādniekam - fiziskai personai - pienākas no trešajām personām, tai skaitā naudas summām, kas gūtas saimnieciskās darbības ietvaros.

Tieslietu ministrija novērtēs, ja tiks rasta iespēja arī tiesībsarga deleģētam ekspertam piedalīties darbā pie šī jautājuma izvērtējuma.

Tieslietu ministrija atvainojas par sagādātajām neērtībām saistībā ar laiku, kas bija nepieciešams atbildes sagatavošanai.

Valsts sekretāra vietnieka
tiesu jautājumos p.i.

E. Gintere